

MÝTA A FAKTA O ČESKÉM LESNICTVÍ

MÝTA A FAKTA O ČESKÉM LESNICTVÍ

Obsah

- 1 Rozloha lesů v ČR se snižuje
- 2 Les se vykácí a zůstávají nezalesněné holiny
- 3 Málo se v českých lesích využívá přirozená obnova
- 4 Les se opět obnovuje převážně smrkovými monokulturami
- 5 Opětovné využití smrku nedává smysl
- 6 V českých lesích probíhá neudržitelná těžba
- 7 Měl by se zastavit odstřel zvěře
- 8 Les je všech a co je v něm, je zdarma
- 9 Jen lesník může za kůrovcovou kalamitu
- 10 Lesníci nemají žádný plán do budoucna
- 11 Omezení lesního hospodaření ochrání biodiverzitu
- 12 Management lesů musí být zaměřen pouze na ochranu přírody

MÝTUS

ROZLOHA LESŮ
V ČR SE SNIŽUJE

FAKTA

Rozloha lesních pozemků (LPF - lesního půdního fondu) v ČR se rok od rok zvyšuje. Většinu přírůstku tvoří nově zalesněné nebo do LPF nově zařazené pozemky. Často se do lesů převádí zemědělská půda nevhodná k intenzivnímu obdělávání. Dalším faktorem přírůstku jsou zpřesňující se údaje v katastru nemovitostí. Za třicet let se plocha lesních pozemků v ČR rozrostla o 2 %, v absolutních číslech se jedná o 47 909 ha.

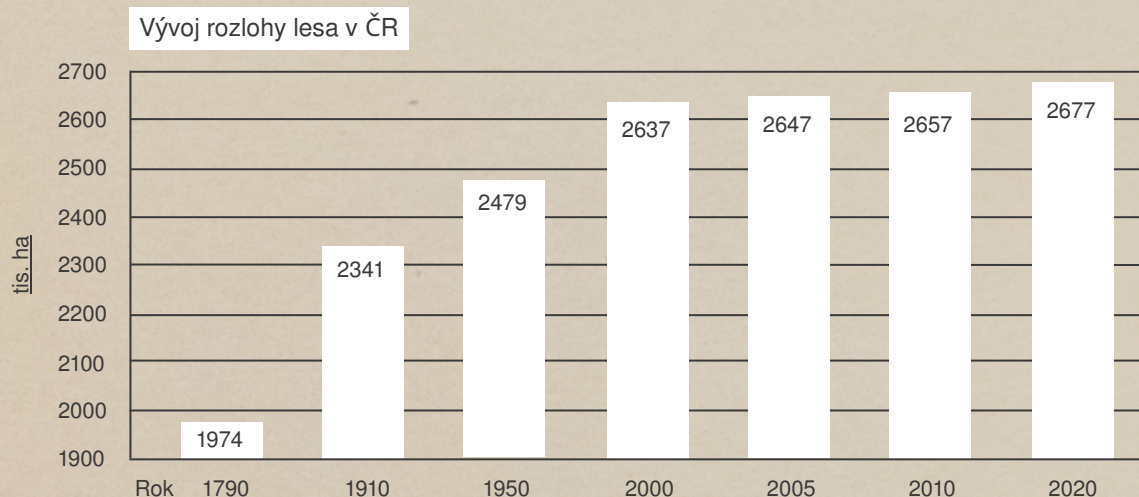
Každé rozšíření lesních ploch má pozitivní význam pro lesní ekosystém, i celou krajinu. Lesní pozemky bez dočasného porostu stromů, například po obnovní těžbě, jsou pořád považovány za les. Proto je nutné sledovat celkovou rozlohu lesních pozemků, ale zároveň zásobu dřeva. V ČR narůstá celková plocha lesních pozemků, ale zvyšuje se také zásoba dříví.

Data od roku 1930 ukazují více než dvojnásobný nárůst dřevní zásoby v našich lesích. To ukazuje na udržitelné využívání lesů za využití propracovaného, udržitelného těžebního plánu, kdy těžby nepřekračují celkový průměrný přírůst dřevní hmoty. Tato situace se ale dramaticky začala měnit v roce 2018 v souvislosti s eskalací a likvidací kůrovcové kalamity a vynucenou zvýšenou těžbou napadených smrkových porostů. Z tohoto důvodu poprvé v roce 2020 po mnoha letech poklesla porostní zásoba dřevní hmoty. Celková výměra LPF ve stejném roce se však zvýšila o víc jak 1 500 hektarů. Zásoba dřeva u listnatých dřevin se nadále zvyšuje.

Každým rokem v ČR přiroste na jednom hektaru lesa v průměru 8,5 metrů krychlových dřeva. Za všechny lesy to představuje cca 16 milionů metrů krychlových ročně, ale v roce 2019 to bylo například až 22 400 000 metrů dřevní hmoty, tj. přírůst 42,6 metrů dřeva za minutu. V roce 2019 tedy každé 3 minuty přirostl v ČR objem dřeva potřebný na stavbu jedné rodinné dřevostavby.

Vybraná data (rok 2020).

Lesnatost 34,1 % z celkové rozlohy České republiky.
Celková zásoba dřeva 701,1 mil. metrů krychlových.

MÝTUS

LES SE VYKÁCÍ A ZŮSTÁVAJÍ NEZALESNĚNÉ HOLINY

FAKTA

V ČR je lesní plocha po těžbě vždy znovu zalesněna a každý vlastník lesa je podle Lesního zákona povinen obnovit lesní porosty do dvou let od vzniku holiny. Lesní půda nemůže po těžbě zůstat bez další péče a zalesnění. Zásadní je správné nastavení systému péče o les, který se stále opakuje a dospělý les, určený k těžbě, je postupně nahrazován novým porostem. Les je využíván ve všech jeho funkcích a to včetně té produkční. Z lesa je těžbou získávána jediná obnovitelná surovina ve formě dřeva. Lesní zákon neudává jen povinnost zalesnit, ale sděluje, jakou maximální rozlohu může holina mít a co se na ní má po těžbě vysázet.

Vybraná data (rok 2020).

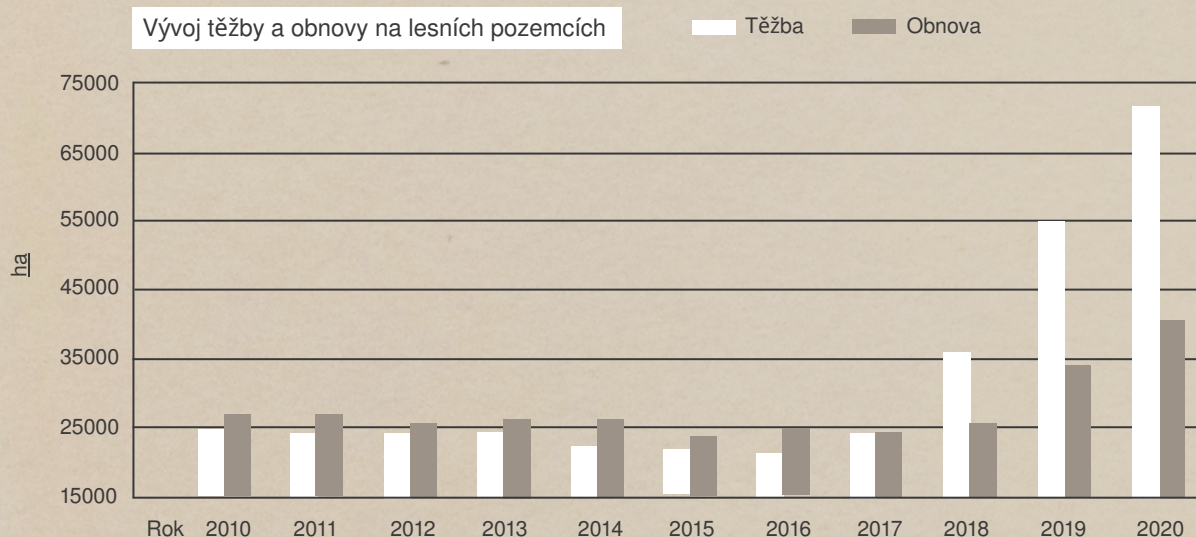
Rozloha holin 70 912 ha, tj. 1,5 % z celkové lesní plochy.
Zalesněno 40 286 ha.

Co je holina?

Lesní pozemek, na kterém byl lesní porost odstraněn vykonáním úmyslné obnovní těžby, zpracováním nahodilé těžby vzniklé nepříznivými škodlivými činiteli nebo zničením lesního porostu.

Od roku 1990 do roku 2020 se celková výměra holin pohybovala od 1 do 1,5 % z celkové plochy lesních pozemků na konci kalendářního roku. Od roku 2010 byly každoročně zalesněny lesní pozemky ve stejné výměře. V období 2000-2017 vzniklo každoročně 21–24 tisíc ha holin. Oproti tomu bylo zalesněno 23–26 tisíc ha holin. Tento udržitelný a stabilní stav, s vyrovnanou bilancí těžby dřeva a zalesňování, narušila v roce 2018 kůrovcová kalamita a s ní spojená nutná těžba dřeva napadeného kůrovcem.

MÝTUS

MÁLO SE V ČESKÝCH LESÍCH VYUŽÍVÁ PŘIROZENÁ OBNOVA

FAKTA

Obnova lesa může být přirozená, umělá nebo kombinovaná. Přirozená obnova je v našich podmínkách omezená a zpravidla se nedaří ji zajistit pro celou porostní plochu, proto je doplňována uměle. Přirozená obnova lesa je vhodným způsobem obnovy z pohledu ekologické stability prostředí, plnění mimoprodukčních funkcí lesa, produkce kvalitní dřevní suroviny a je finančně méně náročná. Přirozená obnova je lesníky využívána všude tam, kde to podmínky umožňují. Nový lesní porost tvoří vysoký počet jedinců, a tím se vytváří možnost výběru při následné výchově porostu. Využití přirozené obnovy ale ovlivňuje řada faktorů, například způsoby a načasování těžby dospělého porostu, kdy dochází k zhutnění půdy pojezdem těžké techniky. Dalším omezením při využití přirozené obnovy je poškozování okusem přemnoženou zvěří, stanoviště s limitním faktorem vody a s nevhodnými dřevinami. I když využívání přirozené obnovy u nás rok od roku na lesních pozemcích roste, stále má limity, které nedovolují ji plně rozvinout. V místech s nevhodnými stanovišti, nebo tam, kde se přirozená obnova nezdařila, se využívá umělé obnovy. Umělá výsadba má mnoho výhod. Organizace práce při obnově je snadná, přehledná a volba obnovovaných dřevin nezávisí na mateřském porostu. Založené lesní kultury jsou z geneticky prověřeného, tedy ideálního osiva, jsou rovnoměrně vysázené a vhodné k následnému nasazení mechanizačních prostředků.

Umělá obnova lesů má však i své nevýhody. Umělá obnova je nákladnější a na holých plochách je omezena možnost výsadby stínomilných druhů dřevin. Co se ukazuje jako možné negativní důsledky v budoucnu je vznik stejnověkých a stejnorodých porostů, méně odolných proti povětrnostním vlivům a působení škůdců.

Od roku 2019 probíhá v českých lesích vysoce nadprůměrná a historicky na našem území nebývalá obnova lesa. V zájmu co nejrychlejší obnovy holin po kůrovcových těžbách se nyní uplatňuje s převahou obnova umělá. Les, který bude účinně fungovat jako chladič a filtr krajiny, bude ukládat uhlík z atmosférického oxidu uhličitého a zadrží vodu je nezbytné obnovit v co nejkratší době. Zajistě se tím krytí půdního povrchu dřevinnou vegetací, která zpomalí vysychání a zabrání erozím. V současnosti je tedy využití umělé obnovy o to důležitější.

Co je přirozená obnova?

Les bez zásahu člověka vytváří nové porosty pod hlavním porostem, za pomoci semen nebo výmladků, za přímé účasti mateřského porostu, a to vlivem přirozených procesů v lesním společenstvu.

Co je umělá obnova?

Obnova záměrnou lidskou činností sadbou semenáčků a sazenic vypěstovaných v lesních školkách nebo sítí semen a plodů přímo na lesní plochu.

MÝTUS

LES SE OBNOVUJE SMRKOVÝMI MONOKULTURAMI

FAKTA

K obnově lesů se v ČR využívá víc než 45 druhů dřevin a zastoupení dřevin v obnově se postupně mění od v minulosti převažujících jehličnatých druhů k listnatým. Lesníci už několik desítek let vysazují druhově pestřejší porosty. V roce 1950 bylo v ČR obnoveno smrkem 60 % holin, v roce 2020 už to bylo jen 48,8 %. Při běžném hospodaření se ale ročně obnovuje zhruba jen 1 % lesních porostů. Obměna druhové skladby za využití dlouhověkých dřevin potrvá desítky let.

Z oficiálních dat se zdá, že sazenice smrku jsou stále nejvyužívanější dřevinou pro zalesňování. Jedním z důvodů je ale rekordně vysoký počet obnovených porostů, v kterých ale podíl smrku stále klesá. Dalším důvodem je využití smrku jako přípravné dřeviny. Důležitá informace je i objem vysazených smrkových sazenic z pohledu stanoviště. Lesní plochy ve vyšších polohách (např. Šumava, Vysočina, Krkonoše) jsou vhodnými stanovišti, kde při obnově stoupá celkový počet využitých smrkových sazenic. Smrk ztepilý se ale nevyskytuje jen v horských oblastech, ale ve všech vegetačních stupních a ve specifických místech jako jsou rokle, soutěsky či podmáčené lokality. Dlouhodobým cílem státní lesnické politiky je dosáhnout druhově různorodé dřevinné skladby, ne však výhradně listnatých porostů. Ekonomický faktor a výnosné dřeviny jako je smrk jsou důležité. Vytvoření přírodě blízkého lesa, snižování zastoupení smrku a přechod k jiným dřevinám, kde budou převažovat listnáče je ovšem velmi dlouhodobá záležitost.

Rychlý postup může znamenat velká rizika spojené s finančními ztrátami. Hospodářské plány se změnou počítají a do budoucna stanovují, že by u nás neměly vznikat nové čisté smrkové monokultury.

Kromě smrku se dále pěstují jehličnany jako je douglaska tisolistá a borovice. Z listnatých dřevin jsou kromě buku a dubů zastoupeny břízy, lípy, jeřáby, habry, javory a jilm.

Co je jehličnatá monokultura?

Z pohledu zastoupených dřevin v porostu jsou čisté jehličnaté monokultury porosty, s příměsí listnáčů menší než 25 %. V ČR je takových porostů 31 %. Naopak porostů listnatých s příměsí jehličnanů menší než 25 % je 13 %. Lesů smíšených je dnes 56 %.

MÝTUS

OPĚTOVNÉ VYUŽITÍ SMRKU NEDÁVÁ SMYSL

FAKTA

Všechny funkce lesů mají význam a tudíž i smysl, včetně funkce ekonomické. Smrk je perspektivní dřevina s významným hospodářským významem, která má rychlý růst. Dřevo smrku má široké využití v mnoha odvětvích, s důrazem na dřevozpracující průmysl a stavebnictví. Zásadní je vyvarovat se rozsáhlých monokultur smrku ve středních i vyšších polohách a rozsáhlých stejnověkových porostů. Smrk není náročný na živiny, je schopný dobře se vyrovnávat se změnou klimatu, odrůstat na volné ploše, odolávat tlaku zvěře, dokáže potlačit buň, mírnit extrémní holiny, pomáhá tvarovat růst sousedícího listnatého stromu v přímý kmen, štíhlou korunu s kratšími větvemi. Smrk může být dnes využíván jako tzv. přípravná dřevina a to za předpokladu, že z budoucích dospělých porostů zmizí.

Změna sadebního sortimentu pro aktuální obnovy kalamitních holin je proces trvající několik let. Školkařské provozy v současnosti mají napěstovány sazenice smrku. Při potřebném rychlém zalesňování kalamitních holin je sadebního materiálu nedostatek. Není rozumné nevyužít smrkových sazenic, pokud se použijí jako přípravná dřevina, nebo jsou využity k obnově vhodných stanovišť, jako jsou horské polohy, kde je smrk přirozenou dominantní dřevinou. Spěch na obnovení bezlesí ploch je vytvářen zejména kvůli zabránění mineralizace humusu, úbytku půdního profilu a obavám o zachování vody v krajině. Faktem je, že pokud se obnova odloží, tak se prodražuje v budoucím období.

Co je přípravná dřevina?

Dřevina přípravná neboli pionýrská chrání stínomilné dřeviny (např. buk, jedlí), které v jejich sousedství prospívají, a připravuje příznivé půdní nebo mikroklimatické prostředí pro hlavní dřevinu, která bude kultivována spolu s ní nebo po ní. Přípravné dřeviny (břízy, vrby, osika nebo olše) se vyznačují přirozenou osidlovací schopností, v mládí rychlým růstem a kratším fyzickým věkem.

MÝTUS

V ČESKÝCH LESÍCH PROBÍHÁ NEUDRŽITELNÁ TĚŽBA

FAKTA

V přirozených podmínkách probíhá vývoj lesa zcela živelně. Aby ale les uspokojoval potřeby společnosti na plnění všech funkcí lesa, i té produkční, je nezbytné nahradit nahodilost soustavnou péčí od založení lesního porostu až po mýtní věk.

V rámci lesnického zákona je stanovena maximální výše celkové těžby, která nesmí překročit hodnotu průměrného celkového přírůstu. Plán těžby je navržen tak, aby byly rovnoměrně a trvale zajištěny všechny funkce lesa. Nejde jen o celkovou výši těžeb, ale důležitý je i způsob, jakým se těžba provádí. Zde je vlastník lesa ze zákona povinen přednostně provádět těžbu nahodilou, vyvolanou nepředvídanými vnějšími příčinami jako je vítr, sníh, námraza, sucho a napadení porostu hmyzími škůdci nebo dřevokaznými houbami. Kromě nahodilých těžeb existují těžby úmyslné za účelem zlepšení zdravotního stavu lesa (tzv. výchovné zásahy), a za účelem jeho obnovy (mýtní těžby). Mýtní těžby jsou omezeny věkem porostů. Dle lesního zákona nelze úmyslně těžit, až na schválené výjimky, dokud lesní porosty nedosáhnou stáří 80 let. Skutečný věk, kdy se porosty těží, bývá však o poznání vyšší. Objem těžeb se stanoví na základě výpočtu přírůstu dřevní hmoty. V ČR platí zásada, že se nesmí těžit více dřevní hmoty, než v lese přiroste, aby nedocházelo k neudržitelné těžbě. Lesníci tento způsob plánování těžeb respektují již přes dvě stě let. Zásoby dřevní hmoty v našich lesích proto dosud neustále stoupají. Změna opět přichází při těžbě napadených stromů kůrovcem v roce 2018 (respektive už od roku 2015).

Co je to holoseč?

Holoseč je druh obnovní těžby, kdy se v obnovovaném porostu nebo jeho části jednorázově zmýtlí všechny stromy. Holoseč je limitována rozměry. Lesní zákon omezuje ve většině hospodářských souborů holé seče do velikosti jednoho hektaru, přičemž šířka seče nesmí překročit dvojnásobek výšky těženého porostu. Holoseče jsou využívány ve smrkových monokulturách a jsou dědictvím minulosti, od kterého se již ve velké míře ustupuje.

MÝTUS

MĚL BY SE ZASTAVIT ODSTŘEL ZVĚŘE

FAKTA

Zvěře má přímý vliv na zdravotní stav lesů. Když je zvěře hodně, lesy strádají. V některých oblastech je zvěře tolik, že doslova brání vzniku nového lesa na obnovovaných plochách po kalamitě. Cílem lesníků je pěstovat les a zároveň pečovat o všechny organismy, které v něm žijí, tedy i o zvěř, pokud jsou v rozumném, lesu neškodícím množství. Je ale nutné udržovat prostředí v rovnováze. Lesníci jdou naproti přírodě blízkému hospodaření, aby ale byli schopni vypěstovat les přírodě blízký, musí se současná přemnožená spárkatá zvěř snížit na stavy, které umožní rozvoj lesa. Vysoké stavy spárkaté zvěře, špatná úživnost honiteb či nedostatečný kryt pro klid zvěře jsou důvody, proč zvěř negativním způsobem ovlivňuje lesní ekosystém. Finanční škody způsobené okusem, loupáním a ohryzem zvěří jsou v řádech milionů korun ročně. Škody na lese způsobené zvěří v roce 2020 byly v řádu více jak 33 milionů Kč. Problém je nyní aktuálnější než kdy dřív, protože lesníci stojí před obnovou lesa nebývalých rozměrů po kůrovcové kalamitě. Přemnožená zvěř okusuje sazenice, které následně uhynou.

Rozloha nově obnovených pozemků je rozsáhlá, kdy není možné je všechny zabezpečit nátěrem nebo oplotit. Je tedy nutná regulace počtu spárkaté zvěře na takové množství, které bude odpovídat vyrovnanosti prostředí, tzn., že les zvěř uživí, aniž by svým způsobem života les výrazně poškozovala. Aby lesníci mohli vypěstovat druhově, věkově a prostorově pestrý les, který bude nabízet dostatek potravy a kryt, musí co nejdříve snížit stavy zvěře na tzv. základní stavy.

Co je to spárkatá zvěř?

Spárkatá zvěř je myslivecké označení skupiny volně žijících sudokopytníků. V ČR jsou to jelenovití (jelen lesní, srnec obecný, daněk evropský, jelen sika, jelenec běloocasý, los evropský), turovití (muflon, kamzík horský, koza bezoárová) a prasatovití (prase divoké).

MÝTUS

LES JE VŠECH A CO JE V NĚM, JE ZDARMA

FAKTA

Český lesní zákon, vycházející z tradic dřívějších lesních řádů a zákonů už od roku 1754, umožňuje téměř bez omezení vstupovat do lesů, sbírat lesní plody a spadlé větve pro vlastní potřebu, rekreovat se, s podmínkou, že nebudeme les poškozovat. Je to v současnosti české privilegium, označované jako obecné užívání lesů. To ale není situace ve světě běžná a možnost chodit volně do lesa není samozřejmostí. V řadě evropských zemí je vstup do lesa zakázán úplně nebo částečně a vlastníci lesa sami rozhodují, zda dovolí veřejnosti do lesa vstoupit. Jinde zas není možné po lese jezdit na kole a volně se po lesních cestách mohou pohybovat pouze pěší. Každý lesní pozemek vždy někomu patří a jeho vlastník má množství povinností s jeho udržováním. Všechny mimoprodukční funkce lesa, včetně možnosti sběru lesních plodů a hub a rekreace, jsou placeny výnosem z produkce dřeva. Nedřevní produkty lesa tedy nejsou zadarmo. Lesníkovi, potažmo vlastníkovi lesa, vzniká v souvislosti se sběrem plodů a hub a rekreací mnoho povinností a zvyšují se mu náklady na údržbu lesa. Zde vzniká ekonomický problém lesnictví. Řešením by mohlo být zpoplatnění vstupu do lesa, aby vlastníci lesů mohli tuto bilanci vyrovnávat, případně by stát mohl z veřejných zdrojů vlastníkům lesa vhodnou formou nahrazovat nerealizované výnosy.

Vstup do lesa ano, ale je zakázáno:

- rušit klid a ticho,
- provádět terénní úpravy, narušovat půdní kryt, budovat chodníky atp.,
- jezdit a stát s motorovými vozidly,
- vyzvedávat semenáčky a sazenice stromů a keřů lesních dřevin,
- těžit stromy a keře nebo je poškozovat,
- sbírat semena lesních dřevin, jmelí a ochmet,
- sbírat lesní plody způsobem, který poškozuje les,
- vstupovat do míst oplocených nebo označených zákazem vstupu,
- vstupovat do porostů, kde se provádí těžba, manipulace nebo doprava dříví,
- mimo lesní cesty a vyznačené trasy jezdit na kole, na koni, na lyžích nebo na saních,
- kouřit, tábořit mimo vyhrazená místa či rozdělovat nebo udržovat otevřené ohně,
- odhazovat hořící nebo doutnající předměty,
- narušovat vodní režim a hrabat stelivo,
- pást dobytek, umožňovat výběh hospodářským zvířatům a průhon dobytka lesními porosty,
- znečišťovat les odpady a odpadky.

Vybraná data (rok 2021)

Roční objem sběru hub 19,56 tis. tun a lesních plodů 35,22 tis. tun.

V peněžním vyjádření se jedná o částku 5 570 mil Kč.

MÝTUS

JEN LESNÍK MŮŽE ZA KŮROVCOVOU KALAMITU

FAKTA

Lesníci dnes těží smrkové porosty založené našimi předky před 100 a více lety. Během 17. a 18. st. byly původní lesní porosty v ČR ničeny nadměrnou těžbou bez následné péče, spolu s polařením nebo pastvou dobytka. Snaha o co nejrychlejší znovuzalesnění a finanční výnos přinesl dnešní věkově a druhově homogenní porosty. Smrk byl hospodářsky nejvýhodnější dřevinou s rychlým růstem a dobrými technickými vlastnostmi dřeva. Tento uměle nastavený koloběh měl na lesním majetku zaručovat neustálou produkci dříví. Takto pěstované lesy jsou však náchylnější k poškození biotickými i povětrnostními vlivy. Je zde celá řada dalších příčin současného nepříznivého stavu českého lesa, který lesník není schopen ovlivnit. Mezi ty hlavní patří dlouhodobý nedostatek půdní vláhy za spolupůsobení změn klimatu.

Co je holina?

Lesní pozemek, na kterém byl lesní porost odstraněn vykonáním úmyslné obnovní těžby, zpracováním nahodilé těžby vzniklé nepříznivými škodlivými činiteli nebo zničením lesního porostu.

Nacházíme v období intenzivního vláhového deficitu spojeného s výskytem period extrémně vysokých teplot. Smrk je náchylný na vláhový deficit, má mělké kořeny a je bez vody velmi brzy. Klimatická změna ho tak zasáhla rychleji, strom je oslabený a snadno podléhá škůdcům. K tomu nedošlo v řadě míst k včasnému pokácení napadeného stromu, české lesnictví má nízký odbyt dřeva do zahraničí a nedostatek zpracovatelských kapacit. Nepružnost současného systému provádění prací v lese či obecný nedostatek pracovních sil v lesnictví napomohl k současnému stavu lesa. Některé příčiny kůrovcových kalamit se daří obecně zlepšovat, jako je aktivní asanační činnost napadených stromů, navýšení kapacity zaměstnanců v lesním hospodářství, zjednodušení řízení a organizaci v lesním hospodářství pro rychlejší a pružnější reakce na současnou situaci. Současní lesníci a vlastníci lesa mají pouze omezené možnosti, jak efektivně zabránit kůrovcovým kalamitám. Pohled na lesní hospodářství se však na základě pozvaného vyvíjí a mění. Lesníci postupně přechází stále více k lesnímu hospodářství přírodě blízkému. Dochází k rozrůznění stejnověkových porostů včetně prostorové porostní výstavby a zvýšení nebo zachování druhové rozmanitosti. Lesy, které jsme znali v posledních 300 letech se změní. Avšak plošné odumírání monokulturních smrkových porostů napříč všemi věkovými stupni již probíhá a tlumení kalamity bude ale i za příznivých okolností trvat několik let.

MÝTUS

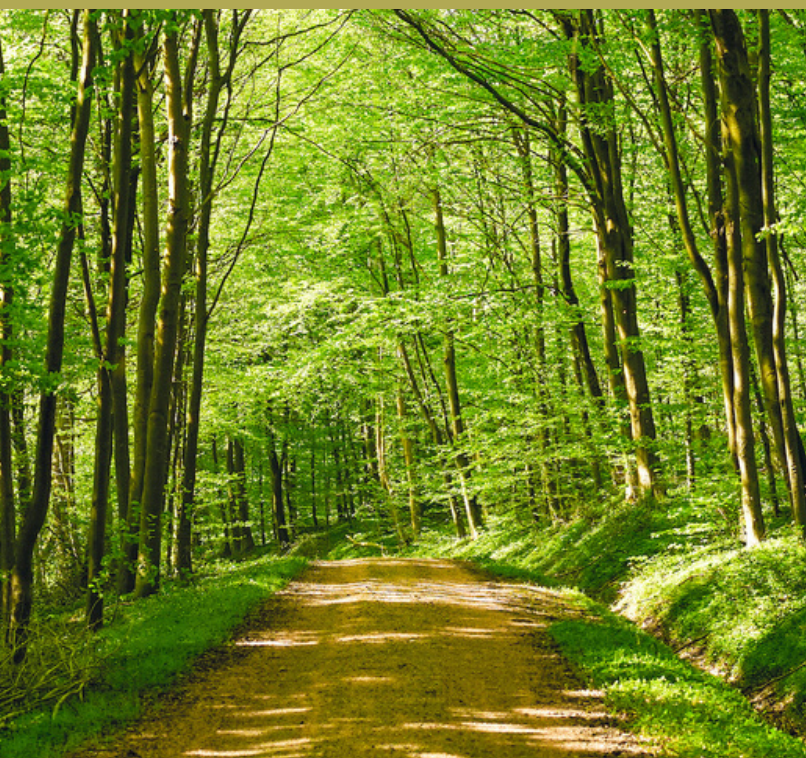
LESNÍCI NEMAJÍ ŽÁDNÝ PLÁN DO BUDOUČNA

FAKTA

Jaké budou klimatické podmínky a požadavky lidské společnosti za sto let můžeme jen odhadovat, stejně jako nevím, které druhy dřevin budou tvořit základ lesních komplexů v krajině. Předvídat s jistotou, jaké druhové složení by bylo pro budoucí lesy správnou cestou, nikdo, ani lesník či přírodovědec, nedokáže. Lze očekávat, že dojde k posunu lesních vegetačních stupňů, či že se ve smíšeném lese některé dřeviny prosadí lépe než jiné. Zásadní změny v lesním hospodaření jsou nutné a přicházejí. Není pravdou, že by české lesnictví nemělo plán změny. Smrkové i jiné monokultury a stromy stejného stáří v řadách nebudou v budoucnu základním pravidlem. Budoucí stabilita lesů bude vystavěna na druhové, prostorové a věkové pestrosti.

Dojde k lepšímu růstu a ke zvýšené odolnosti. Smíšené porosty budou pěstovány v různých věkových fázích v menších skupinách, aby si vzájemně nekonkurovaly. Les musí plnit všechny ekologické, sociální a ekonomické funkce. Řešením není přestat lesnický hospodařit či netěžit dříví. Nová koncepce lesního hospodářství ČR pro období 2020–2035 přichází s možností nápravy vzniklého stavu lesa přitom zohledňuje ekologická hlediska, podporuje biodiverzitu lesa a potřebu víceúčelového zaměření lesa. Definuje les jako prostor pro produkci dřeva, ale i jako ekosystém, který společnosti poskytuje všestranné ekosystémové služby a jako takový musí také být obhospodařován.

V souvislost se změnami druhové sklady přichází i změna ve zpracovatelském průmyslu. Zpracovatelé dřeva mají v současnosti dostatek času na adaptaci, aby dokázali za několik desítek let zavést moderní linky pro zpracování nových sortimentů dříví, především z listnatých dřevin. Dojde-li ke kalamitě nebudou postiženy všechny stromy a po těžbě se pod uvolněným prostorem bude dařit mladších jedinců, kteří je nahradí bez nutnosti holin.

Jaké jsou funkce lesa?

Ekologické - ochrana půdy, ochrana vodních zdrojů, ochrana krajiny a přírody.

Sociální a kulturní - uchování krajiny a kulturního dědictví, rekreace, lázeňství.

Ekonomické - obnovitelný přírodní zdroj důležité suroviny, zaměstnání a finanční příjmy pro obyvatele odlehlých území.

MÝTUS

OMEZENÍ LESNÍHO HOSPODAŘENÍ OCHRÁNÍ BIODIVERZITU

FAKTA

Mnoho lidí se domnívá, že les přírodní, nepěstovaný, ponechaný pro přirozený rozvoj „divočiny“, bez zásahů člověka, je ideálním stavem pro funkčnost lesa. Bylo již vícekrát dokázáno, že takový přístup není udržitelný vždy a za všech podmínek. Faktem je, že od 50. let minulého století se násilnou kolektivizací v našich zemích změnila zemědělská krajina. Původně pestrá krajina, rozčleněná mezemi, měkkými polními cestami či remízky byla přeměněna do rozsáhlých, jednolitých půdních bloků, což spolu s industriálním přístupem k zemědělskému hospodaření následně vedlo dále k úbytku veškeré biodiverzity. Člověk ovlivňuje přírodu a krajinu po tisíciletí a vytvořil tzv. kulturní krajinu, která je hospodářsky využívána a zároveň poskytuje podmínky k životu mnoha druhům zvířat a rostlin. Zanechání udržitelné hospodářské činnosti v tomto typu krajiny by mělo za následek, ohrožení těchto druhů. Většina lesů v ČR splňuje charakter kulturní krajiny a lesnictví kritéria udržitelného hospodaření. Generace lesníků svou péčí v minulosti vytvořily na třetině území státu prostor pro zachování a rozvoj biodiverzity. Odmyslíme-li si známý problém smrkových monokultur, pak můžeme ukázat, že v naprosté většině lesů v České republice jsou ideální podmínky pro zachování a rozvoj všech druhů rostlin, živočichů a hub. Biodiverzitu v lesích není nutné chránit zákony před lesníkem a lesním hospodařením. Lesníci se ochraně biodiverzity věnují, obnovují les pestrou skladbou domácích dřevin, chrání habitaty starých lesů a mrtvého dřeva nebo obnovují prostředí světlého lesa.

Zásadní je dobrá komunikace mezi přírodovědci a lesními hospodáři. Dobrá znalost vybraných biotopů a potřeb vybraných (pilotních, deštníkových) druhů rostlin a živočichů, napomůže k dohodě o úpravách lesního hospodaření, které nebude ohrožující jak pro vybrané skupiny, tak ostatní druhy.

V ochraně biodiverzity v lesích mají své místo také plochy, kde je lesnické hospodaření vyloučeno. V podmínkách kulturní krajiny v ČR, kde je biodiverzita často přímo úměrná udržitelnému hospodaření, by se mělo jednat spíše o maloplošná území, aby zákaz hospodaření nepůsobil na množství druhů negativně. Při výběru těchto bezzásahových ploch by se mělo vždy vycházet z místních podmínek, ověřených vědeckých dat a na základě konsenzu všech odpovědných subjektů.

Co je to biodiverzita?

Biologická rozmanitost (biodiverzita), je rozmanitost žijících organismů ve všech formách, úrovních (genetická, druhová a ekosystémová) a kombinacích.

MÝTUS

MANAGEMENT LESŮ ZAMĚŘEN POUZE NA OCHRANU PŘÍRODY

FAKTA

Lesnictví je komplexní obor, který v sobě zahrnuje ekonomické, environmentální a společenské cíle, které se snaží plnit vyváženě. Pokud je některý cíl upřednostňován na úkor těch zbývajících, nemůže lesnický management naplno využít svého potenciálu. Pokud se například prosazuje přístup vedoucí lesnictví v první řadě k ochraně biodiverzity nebo pouze k maximalizaci hospodářského výsledku, potlačuje to další pozitiva lesnictví. Ponechání lesního managementu pouze k tvorbě co největšího zisku bez ohledu na následky nebo jen k ochranné funkci, se proto nejeví jako ideální stav. Konflikt mezi lesníky a ochránči, který právě probíhá, v konečném důsledku blokuje rozvoj českého lesního hospodářství a udržitelný rozvoj krajiny. Erudovanost, profesionalita a přetrvávající snaha se domluvit, všech zúčastněných subjektů, zůstávají základními předpoklady pro nalezení dohody.

V kulturní krajině pracují ve venkovním prostředí zemědělci, vodohospodáři, myslivci, lesníci, dopravní specialisté a další. Tyto tzv. krajinné profese jsou důležité pro dobrou správu a údržbu krajiny a její rozumné využívání jako společného prostoru celé společnosti daného útvaru (stát, kraj, obec, rodinný majetek). Lesník patří k velmi důležité profesi, která v sobě zahrnuje vědomosti mnoha dalších oborů, např. z přírodovědných, včetně matematiky, statistiky, ekonomiky, botaniky, fytocenologie, zoologie, dendrologie a dalších.

Předpokladem správného rozvoje přírodně blízkých forem lesního hospodářství je korektní spolupráce lesníků, přírodovědců, ochránčů, včetně komunikace s veřejností a práce s dětmi. České lesnictví se musí oprostit od často jednorozměrného principu definování se jako činnosti vykonávané primárně k dosažení maximálního ekonomického výnosu a vzít na sebe novou společenskou a ekologickou roli. Před transformací stojí i ochrana přírody, která musí transparentně a srozumitelně definovat svoje cíle a způsoby jejich dosahování, při zachování dalších funkcí lesa.

Co je kulturní krajina?

Kulturní krajina vsoučasnosti na zemském povrchu převládá a je značně ovlivněna člověkem, dochází zde k interakci přírodních a socioekonomických procesů.

MÝTA A FAKTA O ČESKÉM LESNICTVÍ

Online brožůra o mýtech a faktech českého lesnictví vznikla v rámci projektu Modelový les Česká republika.

Online vydání
2022

Text: Hana Kalivodová, Jan Vybíral, Petr Čupa

Data využita ze Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství ČR 2002-2020.

Vytvořeno za finanční podpory Ministerstva zemědělství.